

MALMENBLADET NR 1 2017

Foto: SwAFHF

Medlemsblad för Kungl Östgöta Flygflottiljs Kamratförening

Flygets Hus, Länergatan 11

586 63 LINKÖPING

BG: 336-3181

www.f3.kamratforening.se

f3.kamratforening@gmail.com

MALMENBLADET NR 1 2017

Nr 63 sedan första nummer 1982

Redaktör och Webbansvarig:

Sture Axelsson
Ektunavägen 65,
589 33 Linköping
070-5882166, 013-152601

E-post:

sture.axelsson@yahoo.se

Ansvarig utgivare:

Ingvar Jäderlind

Bild på första sidan.

Vi firar Viggen 50 år, läs mera på sidan 8

Innehåll detta nummer:

Medl avg, div info, nya medl, bl a	sid 2
Ordföranden har ordet	sid 3
Styrelsens årsberättelse	sid 4-5
Årsmötet 2017	sid 6
Länkar som brustit	sid 7
Kommande möten	sid 7
Viggen 50 år	sid 8
ÖFS 50 år	sid 9-10
Ordf konferens LSS	sid 11
Info Hkpflottiljen	sid 13
Fältflyg Lasse Sandahl	sid 14-15
LEGO på FVM	sid 16

Malmenbladet

Vi har som vanligt en stående efterlysning av material för artiklar. Säkert har du också minnen eller små historier från din Malmentid, som kan vara värda att berätta för oss andra. Hör gärna av dig till mig: **Sture Axelsson**. Jag är glad om Du berättar, skriva kan jag göra.

E-postadress.

Du som har dator och en e-postadress, meddela den gärna till redaktör eller kassör så kan vi nå ut med information till er snabbare.

Just nu har vi e-postadresser till 90 medlemmar och vi vill gärna ha adressen till många fler. Påminner också om att ni, som har E-post, töm er brevlåda. Ofta får vi Epost i retur p g a att "mottagarens brevlåda är full".

sture.axelsson@yahoo.se
berndt.samuelsson@telia.com
f3.kamratforening@gmail.com

Medlemsavgiften 2017.

Ett antal medlemmar har inte betalt medlemsavgiften för 2017. Till dessa bifogar vi med detta nummer ett förfyllt inbetalningskort. Om du inte använder det utan betalar via datorn är det viktigt att du anger ditt namn i samband med inbetalningen. Kassören får varje år ett antal medlemsavgifter som han inte vet vem som betalat.

Adressändring

Om du flyttar och ändrar adress är kassören, **Bernt Samuelsson**, tacksam om du meddelar detta till honom, på tel

013-299357 eller via e-post

berndt.samuelsson@telia.com

Om du inte vill fortsätta att vara medlem vill vi också att du meddelar kassören detta

Webbsidan

Vi har fått frågan om man måste logga in på Kamratföreningens webbsida. Det behöver man inte! Funktionen finns i systemet men utnyttjas inte utan all information är tillgänglig utan inloggning.

Betalning.

Vid våra sammankomster, Ärtmiddag, Lillejul och Årsmöte, vill vi påminna om att vi inte kan ta emot kortbetalning. Kontant eller swish är det som gäller!

Resor.

Inga resor är planerade just nu. Förra resan, som var planerad till Robotmuseet i Arboga, fick ställas in p g a för dåligt intresse.

Nya medlemmar.

10 nya medlemmar har tillkommit i föreningen sedan förra Malmenbladet:

Bengt Sigfridsson
Lena Bågenmark
Boo Monell
Irene Lundgren
Henry Petersson

Bo Strålhake
Torsten Engholm
Krister Kjellberg
Lena Källström
Anders Holmberg

Välkomna till föreningen!

Vi är nu **222** medlemmar i föreningen.

Aktiviteter på FVM och ÖFS

Flygvapenmuseum har många aktiviteter som är trevliga att delta i och föredrag som är värda att lyssna till.

Vi rekommenderar varmt dessa aktiviteter.

Mer information finns på Internet

www.flygvapenmuseum.se/kalender

Östergötlands Flyghistoriska Sällskap,

ÖFS, har filmkvällar i Flygets Hus, oftast sista torsdagen i månaden, vår och höst. De är absolut värda ett besök. Inget inträde men vill man ha fika kostar det 20:-

Information finns på deras webb

www.ofsflyg.se och ofta i lokaltidningen Corren under "I dag". Vi rekommenderar även ett medlemskap i ÖFS. Det innefattar då bl a rabatt i FVM-butiken och i restaurangen CalleC.

Ordföranden har ordet

Ja, nu är vi åter inne i nytt verksamhetsår och dags för årets första Malmenblad. 2016 har varit ett händelserikt år för kamratföreningen med anledning av att vi firade vår förnings 35 års jubileum. Ett tiotal medlemmar som var med vid bildandet av föreningen 1981 är kvar som medlemmar i föreningen. Under året firade flygvapnet 90 år. Det har varit en utmaning för föreningen att få delta i de olika arrangemang, som har förekommit under jubileumsåret. Flygdagarna på Malmen var en flygfest som vi sent skall glömma. Det blev ett publikrekord som blir svårslaget i framtiden, men kanske vid flygvapnets 100 års jubileum 2026? Vi medverkade i olika aktiviteter under flygdagarna med vårt informationstält och presenterade vår förningsverksamhet. Vi fick stor respons och flera anmälde intresse att bli medlemmar i föreningen. Syns förresten i årets medlemsökning. CFV besök blev mycket uppskattat och det kändes bra att vi fick möjlighet att presentera föreningens verksamhet för CFV och inbjudna gäster från bl.a. Linköpings kommun. Flygdagarna avslutades med en högtidlig och känslös minnesceremoni och kransnedläggning för omkomna medlemmar vid F3.

2017 har kommit igång med Folk och Försvars konferens i Sälen där framtidens och dagens försvar diskuterades med anledning av att omvärldsbilden har förändrats i vårt närområde. ÖB har ju påpekat att politikernas krav på Försvarsmakten (FM) där uppgifterna inte går i takt med tilldelade ekonomiska resurser. I dag är riksdagspartierna väl införstådda med att mer ekonomiska resurser måste tilldelas FM både i närtid och på längre sikt för att vi skall ha ett starkt försvar, som medborgarna kan känna sig trygga med.

Vi har deltagit i Linköpings garnisons årliga kamratföreningsmöte. Vid mötet informerade Pelle Råstedt från helikopterflottiljen hur FM organisation har förändrats sedan 1970-talet tills dagens FM. Vi var tidigare en mycket stor organisation jämfört med dagens FM. Kanske har FM minskat alldeles för fort. Nu är ett återtagande på gång inom FM och detta beror främst på det förändrade omvärldsläget.

Östergötlands Flyghistoriska Sällskap (ÖFS) firade 50 års jubileum i flygmuseets lokaler och kamratföreningen hade inbjudits att delta.. Många intressanta deltagare var också inbjudna, med CFV, landshövdingen, samt tidigare chefer för flygvapnet och SAAB i spetsen.

Ett reportage från detta finns på annan plats i detta nummer.

Föreningsverksamheten har också kommit igång med olika aktiviteter i samband med våra träffar.

Vi avser att fortsätta vår föredragsserie med nya spännande föredrag under verksamhetsåret. Vår senaste i raden av föredragshållare var Anders Hellberg, som informerade om hur leveransen av flygplan A32 Lansen till USA utfördes.

Anders berättelse var så intressant och engagerande att den borde följas upp med en fortsättning av detta äventyr vid ett kommande föreningsmöte.

Flygvapnets Kamratföreningars ordförandekonferens hölls på LSS i Uppsala 29-30 mars 2017 och där deltog HB Karlsson och Sture Axelsson. Utförligare referat från detta på annan plats i detta nummer.

Nu hoppas jag på en lång, varm och solig sommar med många olika aktiviteter som tillhör denna årstid.

Läs mer på föreningens Webbsida där kommande aktiviteter finns redovisade.

/Ordföranden

Folk och Försvar i Sälen

Jubileumsmiddag bland flygplan på FVM

Styrelsens verksamhetsberättelse för 2016

Styrelsen 1/1 - 31/12 2016

Ingvar Jäderlind Ordförande

Hans Bertil Karlsson Vice ordförande

Leif Klaar Sekreterare

Bernt Samuelsson Kassör

Stellan Andersson Ledamot

Hans Mårtensson Ledamot

Ronny Perfect Ledamot

Sture Axelsson Suppleant

Stig-Olof Carlsson Suppleant

Revisorer: Bo Agnegård och Christina Huitfeldt

Valberedning: Åke Medbrant och Irene Liljebäck

Webbansvarig: Sture Axelsson

Styrelsemöten

Styrelsen har under året haft **11** protokollförda sammanträden.

Verksamhet

Torsdagsträffar med ärtor och tillbehör 18 februari och 22 september.

Årsmöte 22 april.

Traditionsenlig "Lillejul" fredagen 9 december då 76 medlemmar lät sig väl smaka av det stora och välsmakande julbordet.

Vid samtliga sammankomster har styrelsen informerat om kamratföreningens pågående och kommande verksamhet.

Jan Björkman har hållit föredrag om sin flygverksamhet med tre dramatiska utskjutningar och lyckade fallskärmslandningar med flygplan J29 och J35 under sin aktiva tid i flygvapnet.

Christer Engström har hållit föredrag om FM räddningshelikopters insatser över hav och land.

Föreningen har deltagit i flygvapnets 90 års jubileum på Malmen och samtidigt deltagit i minnesceremonin med kransnedläggning vid Malmen förbandens minnessten över omkomna kamrater.

Styrelsen har även genomfört ett styrelseseminarium för att utveckla vår föreningsverksamhet.

Resor

Liksom tidigare år har föreningens medlemmar haft möjlighet att delta i resor som vi tillsammans med Bråvalla föreningen anordnat till olika resmål. Bl.a. Husqvarna industrimuseum och Jönköpings tändsticksmuseum.

Ett flertal av medlemmarna har deltagit i dessa resor som har varit mycket intressanta.

Representation

Ordf. ingår som representant i Flygvapnets samverkansgrupp för kamratföreningarna. Ordf. och styrelsen har deltagit i CFV besök på Malmen.

Ordf. har tillsammans med fru representerat kamratföreningen vid jubileumsmiddagen och firandet av flygvapnets 90 årsdag.

Ordf. har med fru deltagit i flygvapnets jubileumskonsert i Berwaldhallen i Stockholm. Ordf. och Ronny Perfect har representerat föreningen vid garnisonens kamratföreningskonferens.

Ronny Perfect och Sture Axelsson har representerat föreningen vid flygmuseums konferens.

Sture Axelsson har representerat föreningen vid C hkplj information till anställda och föreningar.

Samverkan

Har genomförts med övriga kamratföreningar i Linköpings Garnison gemensamma kamratförenings- frågor.

Ekonomi

Kamratföreningens ekonomi är god men stor osäkerhet råder om vilket framtida stöd som kan erhållas från FM/Helikopterflottiljen.

Begränsat stöd har vi fått från Hkplj. under 2016. ÖFS har erhållit ersättning av Hkplj. för våra lokal-kostnader i Flygets Hus. Begränsat stöd har vi också erhållit från LSS (Kuvert, -porto och tryckkostnader).

Föreningen har även fått ekonomiskt stöd från Linköpings kommuns äldrenämnd.

Investeringar

Inköp och tillverkning av Kungliga Östgöta Flygflottiljs fana, bordsstandar, informationstavlor och reklamvimplar att användas vid bl.a. rekrytering av nya medlemmar.

Hjärtstartare till flygets hus.

Uppgradering av föreningens datorsystem.

Malmenbladet

Malmenbladet, som är kamratföreningens officiella medlemsinformation, har skickats ut två gånger under verksamhetsåret.

Utöver Malmenbladet har även E-post skickats ut till medlemmar som anmält sin E-postadress, om aktuell information.

Hemsidan

Föreningens hemsida på Internet www.f3.kamratforening.se innehåller aktuell information om kommande aktiviteter och vår målsättning är att hålla hemsidan så aktuell som möjlig.

Slutord

Styrelsen vill rikta ett varmt tack till alla som på olika sätt bidragit till föreningens verksamhet under året.

Sammanfattningsvis måste 2016 trots alla problem som FM har haft under året, som även drabbat kamratföreningarna på olika sätt, ändå betraktas som ett gott år för föreningen. Styrelsen vill tacka alla medlemmar runt om i landet för det stora intresse ni visar för kamratföreningen. Under 2017 hoppas vi också att frågan och beslut fattas av HKV vilket förband som skall vara traditionsbevarande för F3 och vår kamratförening.

Till Helikopterflottiljen och LSS framför vi också vårt tack för all värdefull hjälp och stöd i vår verksamhet och hoppas att i fortsättningen även kan påräkna ekonomiskt stöd från Hkpfli. och LSS.

Ingvar Jäderlind
Leif Klaar
Stellan Andersson
Ronny Perfect
Stig Olof Carlsson

Hans Bertil Karlsson
Bernt Samuelsson
Hans Mårtensson
Sture Axelsson

/Ordföranden

Lillejul 2016

Årets Lillejul slog alla rekord!

Hela 80 personer var anmälda och 76 kom.

Det var en verklig utmaning att få plats för alla i Flygets Hus.

Ronny Perfect och hans medhjälpare började redan mitt i veckan med bordsplaneringen.

De slet sitt hår, ritade och pusslade med bord och stolar och till sist fick de till det på ett bra sätt. Lite trångt var det kanske, men alla fick sittplats i stora salen.

Anita och Hans Mårtensson drar som vanligt tyngsta lasset då det gäller maten.

Stort tack till dem och övriga som hjälper till i köket.

Utan dessa hjälpsamma medlemmar vore en sådan här tillställning inte möjlig.

Som tidigare år var det restaurang Husman som stod för det förträffliga julbordet.

I år hade de dessutom fått ta till släp för att få med all maten.

Torsdagsträff 2017

Vårens torsdagsträff med ärtor och punsch den 16 februari var också en trevlig tillställning

33 personer var anmälda, men av olika orsaker kom bara 31 - men vi hade trevligt.

Till kaffet höll Anders Hellberg ett intressant föredrag om äventyret att 1985-86 flyga en Lansen från Linköping till USA.

En amerikansk multimiljardär hade genom ett antal bytesaffärer fått 3 Lansen + några flygplan till i utbyte mot en Spitfire.

Två av Lansarna hade flugits över tidigare av piloten Terry ensam, men nu skulle Anders följa med i baksits och göra en del mätningar under flygningen.

Anders berättade mycket livfullt om överflygningen, först till Cranfield i England hösten 1985, där kärnan fick övervintra, sedan om den slutliga flygningen via Island-Grönland-Kanada. Anders avslutade resan i Toronto och Terry flög vidare till slutmålet senare.

/Text och bild Sture Axelsson

Anders berättar

Årsmötet 2017

Årsmötet avhölls traditionsenligt i Flygets Hus den 21 april. Vi var ca 45 medlemmar som deltog. Gästerna började anlända för lite försnack och kaffe redan strax efter kl 14.00.

Ordföranden, Ingvar Jäderlind, öppnade mötet och som inledning hölls presentation över 7 avlidna medlemmar:

Carl Gustaf Ahreman Ebbe Severinsson
Olle Widqvist Irene Liljebäck
Lars Perman Ingvar Söderberg
Ingemar Vilnersson

Kassören redogjorde för ekonomin, som för övrigt är god, trots en del ej budgeterade utgifter under 2016. T ex uppgradering av webbsidan, inköp/tillverkning av fana, bordsstandar och div informationsmaterial inför flygdagarna samt inköp av hjärtstartare. Ordföranden klubbade sedan snabbt igenom de sedvanliga punkterna inklusive ansvarsfrihet för styrelsen. Den styrelse som valdes är till stora delar densamma som tidigare men med ett par nytilkomna.

Ordförande Ingvar Jäderlind Omval 1 år
Ledamot Hans Bertil Karlsson Omval 2 år
Ledamot Bernt Samuelsson Omval 2 år
Ledamot Leif Klaar Omval 2 år
Ledamot Hans Mårtensson (1 år kvar)
Ledamot Ronny Perfect (1 år kvar)
Ledamot Stig Olov Carlsson Nyval 1 år
Suppleant Krister Engström Nyval 1 år
Suppleant Sture Axelsson Omval 1 år
(Red Malmenbladet)
Adjungerad Stellan Andersson

Revisor Bo Agnegård Omval 1 år
Revisor Christina Huitfeldt Omval 1 år
Revisorsuppl Jan-Olof Klingsell Omval 1 år
Revisorsuppl Ove Svensson Nyval 1 år
Valberedning 2018 Jan Björkman
Valberedning 2018 Christer Sporre

Efter årsmötet blev det mat. Den tidigare traditionen med lax som huvudrätt återupptogs igen med mycket gott resultat. Som vanligt är det Anita och Hans Mårtensson som fixar till maten och även ser till att den blir serverad med god hjälp av övrig kökspersonal

En av föreningens åldermän, Kenneth Haraldsson, som fyller 90 år den 27 april, hyllades med hurrarop och sång i samband med middagen. Han och hans sambo var för övrigt nyss hemkomna från sin årliga 3-månaders övervintring i Turkiet.

Text o bild/ Sture Axelsson

Ordföranden slår klubban i bordet

... och kanske här också?

"Ja må han leva..." för Kenneth 90 år

**LÄNKAR SOM BRUSTIT
KAMRATER SOM LÄMNAT OSS**

**Ingvar Söderberg
Ingemar Vilnersson
Arne Arvidsson**

FRID ÖVER MINNET

*Hem går flykten över kända byar
- skymtar hembyns kyrka r'en
Över bygden dela lätta skyar
ömsom skugga – solens sken*

*Hit vill jag en gång få återvända
längs min skolväg som jag ser
när min levnads dag nått sin ända
här bland minnen bäddas ner*

Ferdinand Cornelius

Kommande föreningsträffar.

*Välkommen till höstens torsdagsträff
med ärtor och punsch*

i

Flygets Hus

Torsdagen den 19 oktober 2017 kl 18.00

(En föreläsning)

Anmälan senast torsdagen den 12 oktober

Välkommen till Lillejul

Flygets Hus

Fredagen den 8 december 2017 kl 17.30

Flygets hus öppet från 15.30

Anmälan senast torsdagen den 30 november

Anmälan till alla träffarna görs till någon av nedanstående:

**Ingvar Jäderlind
H B Karlsson**

**013 – 17 18 82
013 – 29 98 25**

**Ronny Perfect
Stellan Andersson**

**013 – 29 85 47
013-25 99 53**

VIGGEN 50 år

Klockan 10.57 den 8 februari 2017 fyllde Viggen 50 år. Det var vid denna tidpunkt 1967 som Viggen föddes då s chefsprovflygaren Erik Dahlström lyfte med det första provflygplanet från Saabfältet. Flygpasset varade i 43 minuter och det blev början på en lång era då Viggen, i olika versioner, tillverkades ända till 1989. Flygplanet var unikt på flera olika sätt och minst 10 år före sina konkurrenter. Dels var det utrustat med en dator, men eftersom det namnet knappast var uppfunnet då, kallades den för en "numerisk kalkylator" dels var det försett med nosvinge, s k canardvinge, vilket i sig var unikt. Dessutom var kravet att det skulle kunna landa och starta på mycket kort sträcka t ex en landsväg på 500 meter. Viggen försågs med möjlighet att reversera utblåsningen för att på sätt bromsa. Det imponerade på framför allt flygdagar att se detta stora plan enkelt backa och vända på banan för att sedan starta åt andra hållet. Reverseringen skapade dock en hel del problem med även haverier som följd. Mellan 1971 och 1989 levererades totalt 329 Viggen till Flygvapnet: 106 attackversioner (AJ 37), 28 radarspaningsversioner (SH 37), 18 skolversioner (SK 37), 28 fotospaningsversioner (SF 37) och 149 jaktversioner.

Födelsedagen firades på flera olika sätt. Den 8 februari 2017 samlades ett drygt 100-tal personer, som på ett eller annat sätt varit involverade i Viggen och dess utveckling, på Saab för ett seminarium innehållande videofilm och föredrag. Bland deltagarna fanns bl a Sven-Olof Olsson, C FV 1982-1988, Gunnar Lindqvist, C FMV 1980-1989 och Sven-Olof Hökborg, C FMV 1989-1994. Flera av ingenjörerna vid Saab, som varit delaktiga i konstruktion och utveckling, fanns

på plats liksom f d provflygare och de två piloter med mest Viggentimmar, Tord Kvartsén (2925 tim) och Jan Setterberg (2826 tim) Som krona på verket genomförde Stellan Anderson från SwAFHF med en AJS37, eskorterad av en rote JAS39, en flyguppvisning över Saabfältet och Flygvapenmuseum samt en flygning över Linköping och även över GKN (tidigare Volvo Aero) i Trollhättan.

På kvällen den 8 februari höll Ulf Edlund ett mycket välbesökt och uppskattat föredrag på Flygvapenmuseet om Viggens tillkomst, utveckling av olika modeller, med- och motgångar samt försöken att sälja det i utlandet. Saalrummet var fyllt till bristningsgränsen och åhörare både satt och stod långt ut i receptionen. – Viggen var skraddarsytt för det svenska flygvapnets behov och jag skulle säga att jaktversionen, som kom på 1980-talet, var sin tids bästa stridsflygplan. Det tror jag till och med fransmännen skulle hålla med om, säger Ulf Edlund

I Flygets Hus ägnades filmkvällen den 23 februari åt Viggen där film visades och Saabs tidigare chefsprovflygare Per Pellebergs berättade. Även detta en av de mera välbesökta filmkvällarna.

/ Sture Axelsson

Två Jas 39 gripen eskorterar Saab 37 Viggen, 50 år efter första flygningen. Foto: Försvarsmakten

Ytterligare en 50-åring!

Den 25 mars 2017 var medlemmarna i ÖFS, Östergötlands Flyghistoriska Sällskap – Flygvapenmusei Vänner, tillsammans med representanter för bl a Flygvapnet, Saab, Flygvapenmuseet och Kamratföreningar, inbjudna till Flygvapenmuseum för att fira föreningens 50 år. Dagen inleddes med tal av landshövding Elisabeth Nilsson. Hon talade bl a om vikten av att ha ett så fint museum i Linköping och betona ÖFS roll i tillkomsten av detta. Hon poängterade samtidigt att hon tillhörde den handfull deltagare i församlingen som flugit 39 Gripen!

Landshövdingen i olika situationer

Flygvapenchefen, generalmajor Mats Helgesson, gav en lägesbild av Försvarsmakten i allmänhet och Flygvapnet i synnerhet. Han berättade om hur det återinförda värnpliktsystemet var tänkt att fungera.

Problemen med att återställa delar av försvarsmakten som lagts ner under tiden från berlinmurens fall och Sovjetunionens kollaps tills idag. Nu får man i vissa fall ta in pensionerade befattningshavare för att den nu regerande generationen ska kunna ta del av gamla erfarenheter, som gått förlorade.

Mats Helgesson

Problemen med att återställa delar av försvarsmakten som lagts ner under tiden från berlinmurens fall och Sovjetunionens kollaps tills idag. Nu får man i vissa fall ta in pensionerade befattningshavare för att den nu regerande generationen ska kunna ta del av gamla erfarenheter, som gått förlorade.

En stor utmaning är personalförsörjningen för att ersätta framtida stora pensionsavgångar liksom att stora delar av flygplanflottan närmar sig slutet av sin livslängd. Flera flygplantyper har, liksom ÖFS, fyllt 50 år!

Saabs f d VD, Sten Gustafsson och 94 år ung, antrade med viss hjälp scenen och berättade att han tillsammans med sin hustru Harriet tänkt medverka, men hustrun kände sig lite trött så hon följde inte med. Men så är hon ju ett år äldre konstaterade Sten!

Stig Holmström lovade i sitt välkomsttal en överraskning. Den överraskningen kom Sten Gustafsson med och den bestod i att han överlämnade en donation på 1 miljon kronor till ÖFS att förvaltas i en stiftelse i Harriet och Sten Gustafssons namn.

Donationen överlämnas

Till födelsedagsbarnet överlämnades även andra presenter i form av bl a tavlor, foton, blommor samt även av en modell av JAS 39 Gripen E. Efter firandet bjöds på lunch bland flygplanen i museet.

Hedersgästerna intar lunchbordet

Dagen avslutades med ÖFS årsmöte samt kaffe och ÖFS-tårta.
ÖFS stipendium tilldelades i år Renoveringsgruppen vid FVM och mottogs av Gösta Persson.

/ Text och bild Sture Axelsson

ÖFS-tårta, en av flera.

Gösta mottar stipendiet ur Stigs hand

En annons från SFF

Har du flyg som intresse, hobby, passion eller yrke – då skall du självklart vara medlem i Svensk Flyghistorisk Förening. Då får du varje år sex nummer av den mycket uppskattade Svensk Flyghistorisk Tidskrift plus vår årsbok och mycket mer. På vår hemsida finner du en informationsfilm som beskriver alla medlemsförmåner.

Nära 6 000 flygintresserade är redan medlemmar i Sveriges största flyghistoriska förening. Bli medlem du också! Fyll i formuläret på hemsidan eller ring in en anmälan. Årsavgiften är endast 395 kronor, som sätts in på Plusgirokonto 53 32 14-3.

Svensk Flyghistorisk Förening

Telefon 070 622 10 00. www.flyghistoria.org

Referat från Kamratföreningarnas Ordförandekonferens.

Denna konferens hålls vartannat år, oftast på LSS, Luftstridsskolan i Uppsala. I år genomfördes den onsdag-torsdag den 29-30 mars. Från KÖFK deltog H-B Karlsson och Sture Axelsson då Ingvar Jäderlind tyvärr inte kunde delta.

Konferensen har flera syften. Bl a får Försvarmakten, och då i huvudsak flygvapnets representanter, möjlighet att informera om sin verksamhet och även inhämta synpunkter från kamratföreningarna och deras medlemmar. Kamratföreningarna får också möjlighet att utbyta erfarenheter sinsemellan och SMKRs informerar och lyssnar av möjligheter och problem ute i föreningarna.

Onsdagen började med att C LSS, Anders Persson, informerade om LSS och dess uppgifter idag och i framtiden. Mera funktioner kommer att läggas in under LSS och förläggas till Ärna. Alla flygtransporter till katastrof- och krigsområden ska centraliseras och utgå från Ärnabasen liksom alla transporter och mottagning av stupade soldater och även civila omkomna i katastrofer utomlands. Man avser att ansöka om namnbyte till F16 igen.

Flottiljförvaltare Tomas Olsson berättade om hur det nya befälssystemet med Officerare och Specialistofficerare var tänkt och hur det fungerade. Han gick igenom beföringsgången och den tid som man beräknade att personal skulle tillbringa i olika grader innan beföringen. Han berättade även om Flottiljförvaltarnas funktioner.

Christian Braunstein från Svenska Militära Minnesmärken talade om inventeringen och kartläggningen av militära minnesmärken såsom stenar, gravar etc.

Överste Magnus Liljegen höll en mycket uppskattad och ovanligt öppen information om vilka utmaningar (finare omskrivning av problem) som Försvarmakten (FM) i allmänhet och Flygvapnet (FV) i synnerhet står inför i framtiden. På pilotsidan kommer man att ha brist på både piloter och markpersonal om några år om man inte sätter fart på rekryteringen och tar in väsentligt fler till utbildning redan nu. Det svåra är att få fart på rätt folk med rätt inställning och rätt förutsättningar. Samma sak på materielsidan. FM har gjort sig av med alldeles för mycket under nedrustningshysterin och om man fullföljer tanken med att använda Gripen C/D för att bygga om dessa till Gripen E blir det flygplanbrist. Översten tillade dock ironiskt att det enda positiva med detta är att det sammafaller i tid med pilotbristen! Stora delar av den kunskap om bl a baser och basuppbyggnad, som tidigare fanns har förlorats i och med personalavgångar och finns inte hos den

nya generationen. Man har långt gående planer på att plocka in pensionärer för att dela med sig av sina gamla kunskaper.

Här kanske kamratföreningarna (KF) kan bidra! Han ansåg att både FM och politiker blundat för/mörkat dessa fakta som varit kända under lång tid.

Under de två dagarna genomfördes också ett antal grupparbeten.

- Ledning och organisation samt den eviga diskussionen om värdförband och deras olika syn på ekonomi och stöd till KF.
- Rekrytering till FV. Hur kan KF hjälpa till?
- KF information. Vilken information om KF skall finnas och underhållas centralt SMKRs/SFF?
- Regionsindelning och värdförband. Hur indela landet i 6 regioner på ett rättvist sätt geografiskt?
- Veteranbegreppet. Vem är en veteran och när blir man det?

Onsdagskvällen avslutades med en trevlig och smakfull middag på Ärnamässen där bl a generalen Sven-Olof Olsson deltog.

Natten tillbringades på kronans logement. Ett tecken på att logementen nu blivit könsneutrala var att det bland tidskrifterna fanns ett ex av Damernas Värld. Det fanns inte då jag gjorde lumpen!!

/ Sture Axelsson

Regionsindelningen diskuteras under Gunnar Perssons ledning. Foto: Sture Axelsson

Information från Helikopterflottiljen.

Försvarsmaktsövning 17 "Aurora" är det som präglar Försvarsmakten mest under året. Det är den största övningen på över 20 år, med närmare 20 000 deltagare, fyrtio olika myndigheter och utländska förband från sju olika länder. Övningen går ut på att slå tillbaka ett anfall mot Sverige och striderna kommer mest att ske i Mälardalen, på Gotland och över Östersjön. Övningen sker under andra halvan av september men förberedelserna har varit intensiva under mer än ett halvår. Östergötland och Malmen berörs naturligtvis på många sätt. Andra helikopterskvadron kommer att ha Vilingsberg som sin bas och där kommer också några finska NH90 helikoptrar att ingå. De får också stöd av Hemvärnet i Östergötland som, också finns runt Malmen och vid kusten. Första helikopterskvadron, från Luleå, kommer att ha helikoptrar i Uppsala där de står till övningsledningens förfogande.

Från Malmen flyger Transport och Specialflygenheten som vanligt. De får dessutom sällskap av tredje helikopterskvadron som stödjer marinen och har omgrupperat från sin hemmabas i Ronneby. Som under flygvapenövningar agerar flygskolan fiende med sina SK60 och försvinner till annan ort när övningen börjar. Ett stort frågetecken som kvarstår är miljötillståndet för Malmen. Rådande tillstånd tillåter inte flygningar under helg eller nattetid och Generalläkaren har avslagit Försvarsmaktens ansökan om utökad verksamhet under övningen. Helikopterflottiljen har därför överklagat till regeringen men beslut dröjer. Naturligtvis skulle det påverka övningen om Malmen inte kan användas under stora delar av tiden. En starkt begränsande faktor för hur mycket flygvapnet kan ombasera under övningen är

bristen på basresurser. När så gott som alla flygande enheter vill/ska verka från nya eller olika platser under övningen räcker inte personalen på dagens Basenheter, det finns för många vakanser i rullarna. Även fordon är en bristvara när allt ska ske på en gång. Förhoppningsvis kommer det att ske en förbättring i framtiden. Det har väl inte undgått någon att pliktsystemet åter väckts till liv i Sverige. Från och med i år ska samtliga 17 åringar göra en nätbaserad självskattning och av dessa väljs ett mindre antal ut till mönstring under hösten för att sedan eventuellt kallas in för värnplikt året efter. Det rör sig inte om något större antal, gissningsvis 1 000-2 000 ur en årskull på närmare 100 000 killar och tjejer. Grunden blir fortfarande de som frivilligt söker en anställning i Försvarsmakten och totalt är det 4 000 som ska utbildas första året. För Östergötlands del sker den nya grundutbildningen, GU Ny, på Kvarn i Helikopterflottiljens regi. Just nu är det 19 personer som håller på att gå klart sin utbildning och till hösten startar årets utbildning med ett 40-tal platser. Ansökningen pågår, om någon är intresserad. Hur många platser det blir nästa år, när de första pliktinkallade kommer är inte riktigt klart men en viss ökning kommer säkert att ske.

Andra personalförändringar på Malmen är att Helikopterflottiljens chef överste Peder Söderström slutar 1 november för att bli chef på Heavy Airlift Wing där Sverige ingår tillsammans med 13 andra länder. HAW finns i Pápa, en före detta stridsflygbas i Ungern, och flyger Boeing C-17 transportflygplan. Ny flottiljchef blir nuvarande stf chef översten Jonas Nellsjö som kom tillbaka till Helikopterflottiljen förra året efter några år på Högkvarteret.

/Text o bild Lasse Jansson

Tack vare ett ökat samarbetet med Finland blir det mer och mer vanligt, som under Aurora, att se finska helikoptrar i Sverige. Här ett exempel från Abisko.

Förra sommaren hjälpte Helikopterflottiljen till att släcka bränder på tio olika platser i Sverige. Under våren har några HKP16 besättningar friskat upp sina kunskaper inför sommaren 2017.

I mars gjorde tidigare chefen för både Flygskolan och Helikopterflottiljen, nuvarande ÖB, general Micael Bydén ett förbandsbesök på Malmen och fick bland annat flyga HKP16

FÄLTFLYGARE LASSE SANDAHL.

Nedanstående artikel fick redaktören inskickad av Göran Stenfelt i Målilla.

Han har forskat en del i fältflygaren Lasse Sandahls öden och har haft denna artikel införd andra tidningar och undrade om vi hade intresse av den. I så fall fick vi fritt använda den i utbyte mot annan information.

Tack för det Göran, vi är i ständigt behov av material till vårt medlemsblad

Lasse Sandahl var född den 22 juli 1936 på Västerviks lasarett och döptes den 26 juli till Lars Henrik som son till handelsbiträde Axel Henrik Severin Sandahl och Elsa Anna född Lind från Målilla. Henrik Sandahl var innehavare till Sandahls Livs vid Målilla Järnvägsstation.

Efter avslutad skola sökte sig Lasse till Flygvapnet, förmodligen påverkad av en reklamfilm på biografen Sveasalen. Texten löd bl a "Flygvapnet behöver dig, bli Fältflygare" och så gjorde Lasse, sökte och blev antagen till GFU (grundläggande flygutbildning) sedan GFSU (grundläggande flygslagsutbildning) på F 5 i Ljungbyhed.

J28C Vampire. Foto Peter Liander

Där kom han i kontakt med det Engelska planet de Havilland Vampire J 28, kallat Vampen. Med detta plan flög han vid flera tillfällen över Målilla och vickade med planet till hälsning och alla visste då vem det var.

Flera gånger hade han flyguppvisning speciellt för de badande kompisarna vid ortens badplats Hesjön men kunde naturligtvis ses över hela Målilla. Vid ett tillfälle lär sjöns badvakt (utan att han själv visste om det) Kalle Löve (Karl Löqvist) utropat "då va som tusan".

Senare blev han stationerad vid F 13 i Bråvalla utanför Norrköping. Där fick han börja flyga det svensktillverkade planet J 29 Tunnan, som kom att kallas det svenska undret, vilket kom att bli hans öde.

Den 23 augusti 1956 lyfte Fältflygaren av 3 graden, Vicekorpral Lars Henrik Sandahl med

Lasse Sandahl, bild genom Leif Sandahl

J29 Tunnan, foto via F3 museum bildarkiv

planet J 29 A Tunnan nr 29262 från Flygflottilljen F 13 i Bråvalla.

Han hade totalt 354 flygtimmar varav 176 på Tunnan. Vädret var klart och fint och Lasse var på väg till en skolskjutning med 8 cm pansar-raket m/46.

Platsen var vid ön Granholmen i sjön Glan, väster om Norrköping, som var ett av F 13 skjutområde. Efter två utförda provdykningar och ett anfall som lyckades bra mot målet som bestod av en pyramid förankrad på en flotte. Han avlossade sin andra raket mot målet i ca 5 graders dykvinkel och på 1000 meters skjutavstånd samt därefter passerade över målet på mellan 30-50 meters höjd. Ögonvittnen berättar att de sett ett eldsken eller blixtn under vänstra vingroten och att planet vickat till samt därefter rökutveckling. Efter någon vinglande rörelse i sidled påbörjades en svag upptagning av planet. Till en början rakt fram sedan under vänstersväng och straxt därefter skar flygplanet ner åt vänster och störtade i vattnet. Lasse omkom och planet totalhavereade.

Förmodligen träffades planet av en rikoschett, en kullersten (10x20 cm i diameter), som slog upp och träffade planet allvarligt och förmodligen även skadade Lasse. På grund av det låga vattenståndet hade ett område på ca 10x80 meter frilagts kring målet.

En kullerstensholme hade bildats och därför var risken väldigt stor för stenskött. En annan orsak var att säkerhetsavståndet på 200 meter hade markant underskattats och att ingen inmätning av säkerhetsavståndet hade gjorts som skall utföras vid skolskjutning.

Skjutavstånd, dykvinkel och nedslag hade däremot uppmätts.

Vid nedslaget av pansarraket visade sig att ett större antal stenar kastats upp och åt sidorna. Liknande observationer hade gjorts sista tiden mot detta mål. Efter denna händelse förbjöd man tills vidare skjutning med 8cm pansarraket m/46 mot raketmålen vid Glan, Ringenäs och Askö.

Senare på dagen den 23 augusti 1956 vajade flaggan på halv stång vid flygflottiljen F 13 i Bråvalla och vid Lasses föräldrahem i Målilla. Ortsborna förstod då vad som hade hänt. Flygflottiljen tog avsked av Lasse, Lars Henrik Sandahl, i Östra Eneby kyrka fredagen den 31 augusti 1956. Dagen efter lördagen den 1 september ägde jordfästningen rum i Målilla-Gårdveda kyrka kl. 15:00.

Gravstenen i Målilla, foto Lars-Inge Olsson.

Utöver den närmaste familjen och släktingar kom många vänner och ordsbor. Flottiljchefen, officerare och kamrater från F 13, som stannade till vid Konsum där biträdet fick gå ut och anvisa vägen till kyrkan. De var där och tog avsked av en god kamrat, vilka paraderade och hade fanvakt i kyrkan samt bildade häck från kyrkan till gravplatsen.

Flottiljens latinska motto var: *Altius citius pericula commoda suscipientes* (Högre och snabbare tar vi måttliga risker)

Samma dag som Lasse förolyckades, lyckades Fänrik Sven Gunnar Enlund, också från F 13 i Bråvalla, skjuta ut sig ur sin Tunna och rädda sig med fallskärmen. Platsen var vid sjön Rummen 7 km nordväst om Gamleby. Han hade kommit i kraftigt spin vilket han inte lyckades häva utan fick utlösa katapultstolen.

FAKTARUTA

Det Svenska Flygvapnet behövde efter 2:a världskriget ett stort tillskott av nya flygförare. Vilket berodde delvis på att antalet sökande till flygutbildningen minskade kraftigt efter krigsslutet men även att den tekniska utvecklingen av mera avancerade flygplan de s.k. reaktionsdrivna flygplan (reaplan). Dessa krävde därför betydligt yngre flygare men framför allt god fysik och psykisk balans. Namnet fältflygare fastställdes den 1 september 1950, som tidigare hade använts en kort period på 1920-talet, och därmed upphörde namnet stamflygare. Åldersgränsen för anställning var 18-21 år.

Lasses plan J 29 A (Attack) nr 29262 var uttaget och levererat från Saab i Linköping den 12 januari 1953 till F 3 Malmslätt, Linköping. Planet kom sedan till F 13 Bråvalla, Norrköping i mars 1954 med division- och kodbeteckning Gul L och havererade den 23/8 1956 samt avskrevs först den 12/2 1957.

8 cm pansarraket m/46 är modell år 1946. De pyramidformade raketmålen var 4 x 4 meter, tillverkade av trä och rödmålade samt förankrade.

Reaepoken varade mellan 1945-1960. Omkomna från 1/7 1945 till och med 1959 var totalt 400 st varav 288 var flygförare, 112 övriga inklusive civila.

1956 omkom 20 flygförare och 8 övriga inklusive civila, totalt 28 st.

Från år 1915-2000 har totalt 1061 omkommit inom Flygvapnet, de flesta flygförare (senare benämning pilot) men även markpersonal vid flottiljer, civila vid flygolyckor och civila som av någon anledning varit passagerare i flygplan.

I Minneshallen på Tre Vapen, Gärdet i Stockholm finns minnesväggen med namnen på stupade soldater från armén, marinen och flyget.

Minnestavlan på Tre Vapen, foto Gunnar Åkerberg

Källor:

Krigsarkivet, Flygstaben, haveridokument och haverihandlingar. Bo Widfeldt, Svenska vingar 4, In Memoriam. Bo Widfeldt, Åke Hall, Vampire-reaepoken. Riksarkivet, Landsarkivet i Vadstena, Kyrkböcker Målilla-Gårdveda församling, Norrköping Östra Eneby församling, Aftonbladet, Norrköpings Tidning, Oskarshamnstidningen år 1956.

/Genom Göran Stenfelt, Målilla

Stora pojkar (och flickor) leker också med LEGO.

Helgen den 18-19 mars var det en stor utställning av LEGO-byggen i Flygvapenmuseet. Utställningen arrangerades av föreningen Swebrick i samarbete med Flygvapenmuseet. Swebrick är en rikstäckande förening för vuxna LEGO-entusiaster.

Utställningen lockade verkligen publik, både stora och små. På lördagen ringlade bilköerna långa och parkeringen på FVM var överfull. Det måste helt klart vara en av de största besöksdagarna i museets historia med ca 7.500 besökare.

Mycket har förändrats sedan våra barn lekte med LEGO. Hela samhällen med fungerade järnvägar, bilar och även en flygplats var uppbyggd. Mycket kretsade kring figurer och miljöer från TV-serier och rymdäventyr samt fantasy, men det fanns även LEGO-modeller av flygplan och andra militära fordon.

Robotar som utförde mer eller mindre avancerade funktioner fanns naturligtvis. Allt var uppställt mellan de riktiga planen i museet.

Samhälle med flygplats.

Modellerna av Viggen var riktigt bra, i vilken skala vet jag inte men de var ca 30 cm långa.

Övriga modeller ur FV-flottan

Stridsvagn

Tänk vad man kan åstadkomma med en massa LEGO-bitar och en stor portion fantasi.

Text och bild /
Sture Axelsson

Kön och parkeringen på lördagen